

Zinka Kolarič

MAX WEBER IN NEMŠKA SOCIALNA DRŽAVA

Izhodišča za nastanek socialne politike v Nemčiji

Članek najprej obravnava vlogo zgodnjega družboslovja pri etabliranju avtoritarnega karakterja nemške socialne države. V nadaljevanju je analiziran odnos Maxa Webera do socialne politike. Weber na eni strani kritizira oziroma demistificira potrebo po »moralni birokraciji« kot nosilnem stebru socialne države; na drugi strani pa se zavzema za povezavo med sociologijo in »znanstveno socialno politiko«. To pomeni, da sociologije ne postavlja v funkcijo reševanja konkretnih socialno-političnih problemov, temveč jo postavlja v funkcijo zadovoljevanja socialno-političnega spoznavnega interesa.

The article deals first with the role of the social sciences in the process of establishing of the authoritarian character of the German »Sozialstaat« at the end of the 19. century. Then the Max Weber's attitude to social policy is discussed. It is argued that Weber on the one hand criticizes the necessity of »moral bureaucracy« as a central part of »Sozialstaat«; on the other hand he pleads for the connection between sociology and »scientific social policy«. According to Weber sociology should not have the function to solve social problems, but it should enable the self-reflection of social policy.

socialna politika, socialna država, birokracija, znanstvena socialna politika, sociologija

V Angliji se je socialna politika vse do začetka 20. stoletja oblikovala v konfrontaciji z »ubožnim vprašanjem«. Osnovo za njeno oblikovanje so predstavljala normativna načela politične ekonimije. Poseganje države v tržno družbo je bilo zaželeno in dovoljeno le toliko, kolikor je dopolnjevalo »svoobodno igro tržnih sil«. V tem ni težko prepoznati vpliva teorije liberalizma. V tej teoriji je dualizem med državo in družbo, ki se vleče kot konstanta skozi evropsko zgodovino in njeno politično filozofijo od Platona naprej, reduciran na ločitev pravne države, katere naloga je, da štiti lastnino posameznika, od samoregulirajoče se tržne družbe (Kosłowski, 1982, str. 293).

V kontinentalni Evropi, ki so jo zaznamovali »poraz« francoske revolucije, »boda« zgodnje industrializacije in vzpostavitev prosvetljenega absolutizma, teorija liberalizma nikoli ni imela prevladujočega vpliva. Nasprotno, bila je predmet kritike mislecev kot je bil Hegel, pa tudi kasnejših utemeljiteljev nemškega družboslovja.

Hegel v zgodnje – liberalni ločitvi države in družbe pogreša moment, ki bi predstavljal povezavo in spravo med »splošnim« in »posebnim«. Njegovi pojmovni utemeljitvi koncepta posredovanja in razločevanja (ne pa ločevanja) med državo in družbo (razloženi v Filozofiji prava), sledi politično-pragmatična: meščanska družba in nevtralna pravna država ne moreta obvladati procesa siromašenja in proletarizacije plebsa; zato potrebujeta dopolnitev v obliki socialne države, ki bo zagotavljala eksistenco vsakomur. Ločitev pravne države in tržne meščanske družbe nima »perspektive«, kajti formalna

ekonomska svoboda državljanov vodi, zaradi iz nje izhajajočih neenakosti, v razpad meščanske družbe (povzeto po Koslowski, 1982, str. 294). V Heglu lahko tako prepoznamo »skeptičnega liberalca«, ki priznava legitimiteto meščanski družbi, prav tako kot vztraja pri dopolnilni »socialni« vlogi države in zato poudarja razločevanje (ne pa ločevanje) med državo in družbo.

V kontekstu tega Heglovega razločevanja med državo in družbo je sredi prejšnjega stoletja pri vrsti politično zelo različno orientiranih mislecev nastal pojem socialne politike. Označeval je posredništvo med »tržno-družbeno zasebno sfero« in »pravno-državno javno sfero« (Kaufmann, 1982, str. 55). Utemeljitelji nemške »socialne znanosti« (W. H. Riehl, F. v. Baader, R. v. Mohl in L. v. Stein) so se med seboj razlikovali po tem, kako so definirali pojem družbe, pa tudi po tem, s kakšnimi »sredstvi« bi bilo mogoče rešiti »socialno vprašanje«. Soglašali pa so v definiranju tega »socialnega vprašanja«. V soglasju s Heglom ga definirajo kot problem, ki izhaja iz različnih lastninskih odnosi povzročene neenakosti, katerih rezultat je obubožanje družbenih slojev brez lastnine. Socialna politika mora tako rešiti »socialno vprašanje«, kar pomeni, da mora država poseči v družbene odnose – misel, ki sta jo z različnimi poudarki zastopala predvsem Rober von Mohl in Lorenz von Stein (Kaufmann, 1982, str. 56).

Ta dva avtorja sta tako razveljavila zgodnje-liberalno načelo o ločitvi države od družbe, ki je pomenila »prepoved poseganja« države v družbo. Vendar pa je Lorenz von Stein izpostavil zahtevo po ločitvi države in družbe na novi ravni; ker je v meščanski družbi dominanten interes posedovanja, in ker posedovanje teži k svojemu povečevanju, bodo nosilci družbe oziroma ekonomske moči zmeraj poskušali uporabiti »silo države« za povečevanje svojega posedovanja. Samo ločitev nosilcev države od nosilcev družbene in ekonomske moči je lahko porok zato, da bo država varovala svobodo/eksistenco posameznika nasproti nosilcem družbeno-ekonomske moči. Uveljaviti se mora ideja o državi, ki se nahaja nad vsemi družbenimi interesi ... Le dedno kraljestvo kot nosilec države je lahko porok svobode, ker se nahaja nad konfliktno družbo. Njegova naloga je, da izvede »socialno reformo« (povzeto po Koslowski, 1982, str. 294).

Lorenz von Stein je s tem utemeljil zahtevo po socialni državi. Pokazal pa je tudi, da ima odnos med državo in družbo dve razsežnosti:

– v prvo sodi razmejitev regulativnih oziroma interventnih »kompetenc« države od tistih, ki jih ima družba; gre za vprašanje, kaj more in kaj mora storiti država;

– druga zajema razmejitev med nosilci državno-politične in družbeno-ekonomske moči; gre za vprašanje uresničenosti oziroma neuresničenosti demokratičnega ideala o določenosti državne sile po volji državljanov.

Na osnovi teh dveh razsežnosti, obsega regulativne/interventne vloge države ter stopnje uresničenosti demokratičnega načela, je mogoče izoblikovati matriko, v kateri lahko ponazorimo zgodnji liberalizem s kombinacijo minimalne vloge države in ločitvijo Suverena od ljudstva – torej z ločitvijo med državo in družbo na obeh ravneh. Nasprotno bi lahko opisali plebiscitarno državo blaginje s kombinacijo maksimalne vloge države in polne participacije – torej s povezanostjo med državo in družbo na obeh ravneh.

Na razvojni osi med obema skrajnima poloma se nahajajo najprej liberalne meščanske demokracije (vzpostavljen parlament, omejena volilna pravica), ki so se nagibale k omejitvi interventne vloge države vključno z njenim socialno-političnim poseganjem; skrb države za revne (ubožna zakonodaja) je tukaj predstavljala diskvalificirajočo alternativo za državljanske in politične pravice tistih, ki so je bili deležni. Šele polno realiziran »demokratični prin-

cip« (splošna volilna pravica, parlamentarna demokracija) je pogojeval tendenco k okrepljeni socialno-politični vlogi države, saj so socialne pravice državljanov postale korelat njihovih političnih pravic ter vložek v boju političnih strank za glasove volilcev (Flora in drugi, 1977, str. 710). To je direktna smer razvoja k državi blaginje.

Zunaj te smeri oziroma razvojne osi se nahaja »kombinacija« obeh dimenzij odnosa med državo in družbo, za katero se je zavzemal Lorenz von Stein in ki se je realizirala v okviru razsvetljenega absolutizma oziroma v okvirih ustavnih monarhij (Nemčija, Avstrija). V razmerah »polne odsotnosti demokratičnega načela« ima socialno-politična vloga države naravo paternalistične dobrodelne skrbi za revne »podložnike«, ki mora biti sprejeta poslušno in hvaležno. V razmerah delno realiziranega »demokratičnega načela« (ustavne monarhije) pa je socialno-politična vloga države predvsem avtoritarno obrambno sredstvo pred zahtevami po polnem priznanju političnih pravic oziroma vložek v boju avtoritarne države za lojalnost delavskega razreda (Flora in drugi, 1977, str. 710). Relativno obsežna socialno-politična vloga države učinkuje tukaj kot kvazi nadomestilo in zavora za polno realizacijo »demokratičnega principa«.

To je izhodišče za nastanek »socialne države«. Njen prvi konstitutivni element je represivna »ubožna zakonodaja«, ki se izvaja v okviru lokalno organiziranih sistemov paternalistične pomoči revežem pod nadzorom posebne policije. Njen drugi sestavni element je obsežna »delavska zakonodaja«, iz katere izhajajo obvezni zavarovalni sistemi za industrijske delavce.

V nasprotju z Anglijo se je socialna politika v Nemčiji (in Avstriji) oblikovala v konfrontaciji z »delavskim vprašanjem« kot socialnim in političnim vprašanjem. »Delavsko vprašanje« kot socialno vprašanje se navezuje na razmah industrijskega dela, na brezpravnost delavca v produkcijskem procesu, predvsem pa na popolno odvisnost njegovih življenjskih razmer od mezde. Bismarckova socialna zakonodaja iz 80. let prejšnjega stoletja (1883 – Zakon o obveznem zdravstvenem zavarovanju, 1884 – Zakon o obveznem zavarovanju za primer nesreče pri delu, 1889 – Zakon o obveznem pokojninskem zavarovanju) je tako osredotočena na zavarovanje eksistence industrijskih delavcev v tistih kritičnih razmerah, katerih posledica je izguba mezde (nesreča pri delu/invalidnost, bolezen, starost). Podobno kot v Nemčiji se sistemi obveznega socialnega zavarovanja v drugi polovici 19. stol. uvajajo tudi v Avstriji (1887 – Zakon o obveznem zavarovanju za primer nesreče pri delu, 1888 – Zakon o obveznem zdravstvenem zavarovanju).

Iz te zakonodaje izpeljani zavarovalni sistemi so obvezujoči, tako v smislu obvezne vključenosti posameznih kategorij industrijskih delavcev vanje, kot tudi v smislu njihovega obveznega finansiranja s strani zavarovancev, države in/ali delodajalcev. Pravica do zavarovalnine je zavarovancu pravno priznana, vendar ni povezana z njegovimi pravicami (Alber, 1982, str. 27); nasprotno, s strani države zagotovljena eksistenca mezdnim delavcem naj bi zaustavila prodor idej socializma in jih demotivirala v boju za priznanje političnih pravic.

Tisto, kar nam definira socialno državo ob njenem nastanku je:

- koncentracija njene socialno-politične vloge na vzpostavljanje in upravljanje obveznih zavarovalnih sistemov,
- s katerimi zagotavlja fizično eksistenco industrijskemu proletariatu
- in na osnovi česar pričakuje lojalnost oziroma poskuša spodnesti temelj, na katerem sloni boj za politično emancipacijo delavstva.

Sociologija in socialna politika v Nemčiji v Webrovem času

Na osnovi povedanega lahko vsaj enega od utemeljiteljev nemškega družboslovja – Lorenz von Steina – označimo tudi za utemeljitelja oziroma mogoče celo za »ideologa« tistega, kar nam označuje pojem socialne države. Ta tesna zveza se je z izoblikovanjem posameznih družboslovnih disciplin zrahljala, v primeru sociologije pa povsem prekinila oziroma obrnila; če je zgodnje, kameralistično utemeljeno družboslovje (kameralizem je enoten nauk o državi, ekonomiji, prebivalstvu in upravi) sodelovalo pri etabliranju avtoritarne narave nemške države vključno z njeno socialno komponento – kot socialne države, je ravno ta narava pogojevala odvrnitev interesa sociologije od preučevanja socialne politike.

Za največjega med nemškimi sociologi ob prehodu stoletja, Maxa Webra, lahko rečemo celo več: avtoritarna narava nemške države, vključno z njeno socialno komponento, je bila vzrok, da se je njegov znanstveni interes osredotočil na oba njegova temeljna problemska sklopa, na problem birokracije ter na problem objektivnosti v družbenih znanostih. Z argumenti, ki so rezultat raziskovanja teh dveh problemskih področij, je potem na eni strani ostro kritiziral socialno politiko, ki jo je v njegovem času izvajala pruska socialna država, na drugi strani pa poskušal posredno, prek vplivanja na znanstveno socialno politiko, prispevati k reformiranju avtoritarne prakse te socialne države.

1. Max Weber in »praksa« nemške socialne države

To, da socialna politika, ki jo izvaja pruska država, ni neposredni predmet njegovega proučevanja, temveč le predmet kritike, argumenti zanjo pa izhajajo iz njegovega širšega znanstvenega dela, je Weber ob svojih diskusijskih nastopih v Združenju za socialno politiko izrezno poudarjal. V razprave se ni vključeval kot znanstvenik, temveč kot človek, ki mu moč znanosti, na katero se naslanja, omogoča, da presoja možnosti realizacije kakega ideala in opozarja na posledice te realizacije (Weber, 1988, str. 402). V izhodišče svoje kritike je postavil naravo tedanje pruske države. Ta je demokratična le navidez; parlament deluje pod pokroviteljstvom avtoritarnih dinastičnih, veliko-posestniških in drugih interesov (Weber, 1988, str. 400). Ta država si je prilastila odločanje o socialni politiki in ji vtisnila svoj avtoritarni pečat. Nemška socialna zakonodaja je skrajno zapovedujoča, določujoča, omejujoča in kot takšna je prava sramota (Weber, 1988, str. 397).

To, da jo sprejemajo delodajalci, Weber pojasnjuje tako: čim manj je državljani nemškega rajha politično aktiven, čim bolj postaja samo objekt politike, tembolj želi in poskuša povsod tam, kjer lahko, pokazati, da je tudi on »gospodar«, da si zna tudi on podrežati druge (Weber, 1988, str. 396-397). Avtoritarna država določa kasarniško urejenost tudi podjetjem (Weber, 1988, str. 405). Pričakovanje pruske države, da si bo s socialno zakonodajo zagotovila lojalnost delavcev in sindikatov, pa meji po Webru na naivnost, saj vsakdo, ki komunicira z delavci, vidi, da ti bijejo boj z državo in njeno policijo, ter se pri tem naslanjajo na socialno demokratsko stranko (Weber, 1988, str. 399). Učinek je torej ravno nasproten od pričakovanega.

Na drugi strani je Weber vztrajno razbijal naivno zaverovanost članov Združenja za socialno politiko (mnogi med njimi so bili strokovnjaki svetovalci, torej aktivni oblikovalci socialne zakonodaje) v »tehnične prednosti« birokratsko organiziranega uradništva (ki ureja zadeve hitro, natančno in

brezosebno kot stroj), predvsem pa njihovo zaverovanost v visoke moralne standarde nemške birokracije. Da je realizacija socialne zakonodaje – to je vzpostavljanje in upravljanje sistemov socialnega zavarovanja – tesno povezana s širjenjem birokracije, je za Webra dejstvo, kateremu se nima smisla postavljati po robu. Smiselno pa se je spraševati o posledicah, ki iz tega izhajajo.

Splošno poznani so argumenti, s katerimi Weber dokazuje, da je širjenje birokracije zahrbtnen proces, v katerem formalne organizacije pridobivajo moč nad človeškim duhom. Manj poznan pa je njegov dvom v visoko moralnost nemškega uradništva. Ta moralnost, ki je definirana kot pogoj za izvajanje socialne politike, izhaja iz tega, ker nemška birokracija ni povezana z interesi zasebnega kapitala, ker ni korumpirana kot so angleška, ameriška in druge birokracije v demokratičnih državah. Ampak, ali se ravno te demokratične države, z brez dvoma do določene mere korumpiranim uradništvom ne razvijajo hitreje od Nemčije? Katera vrsta organizacije, zasebna kapitalistična ekspanzija, povezana s »poslovnim uradništvom«, ki z lahkoto zapade korupciji (prednost daje posebnim interesom posameznih skupin na škodo splošnih interesov), ali državno posredovanje prek moralnega in avtoritarnega nemškega uradništva, katera vrsta organizacije je danes učinkovitejša, sprašuje Weber (Weber, 1988, str. 416).

Z vsem spoštovanjem do nemškega uradništva ugotavlja, da je to sposobno storiti za napredek nemškega naroda le toliko, kot to uspeva dosti manj moralni tuji birokraciji, ki pa je izgubila svoj vzvišeni prestol in ki se povezuje z za mnoge člane Združenja za socialno politiko tako zaničevanja vrednim stremljenjem zasebnega kapitala po dobičku (Weber, 1988, str. 416). Ta demistifikacija potrebe po moralni birokraciji je seveda spodkopavanje nosilnega stebra socialne države; to je dejstvo, da socialno-interventne vloge države ne spremlja proces realizacije »demokratičnega principa« (določitev volje države iz preferenc družbenih sil).

2. Max Weber in »znanstvena socialna politika«

Kot znanstvenik – sociolog sedeluje Weber v razpravah Združenja za socialno politiko takrat, ko to postavlja svoj raziskovalni program ter razpravlja o ciljih in uporabnosti rezultatov svojega raziskovalnega dela. Vprašanje o tem, kaj raziskovati, kateri so tisti problemi, ki jih je vredno preučiti, je vrednostno vprašanje in nanj je mogoče odgovoriti le izhajajoč iz subjektivnih presoj. Vendar pa, ko imamo enkrat raziskovalni problem izbran, ga moramo obravnavati tako, da od znanstvene razdelave ločimo vse tiste presoje, ki se ne nahajajo na tej ravni (Weber, 1988, str. 420). Predmet empiričnih raziskav, ki jih izvaja Združenje, naj bi bile po Webru življenske razmere delavcev v razmerah industrijskega dela. Raziskave naj bi ugotovile, kakšen vpliv ima velika industrija na osebnostne značilnosti, poklicno usodo in življenski slog delavcev, katere psihične in fizične značilnosti razvija pri njih in kako se te kažejo v življenju delavstva nasploh (Weber, 1988, str. 1). Pri tem je naloga raziskovalca, da objektivno razkriva dejstva ter ugotavlja, kje so njihovi vzroki, ne pa da razsoja o tem, ali delavci dobro ali slabo živijo in kako jim je mogoče pomagati.

Ta dejstva, ki jih raziskovanje razkriva, se seveda ne nahajajo na področjih in se ne nanašajo na probleme, s katerimi se je mogoče spoprijeti s pomočjo zakonodaje. S tem pa še ni rečeno, da rezultati teh raziskav nimajo nobene praktične vrednosti. Nasprotno, na njihovi osnovi je mogoče anticipa-

tivno ovrednotiti/oceniti politične programe/ukrepe ter presojati možnosti in meje oziroma posledice njihove realizacije (Weber, 1988, str. 2); tako lahko znanost/sociologija odigra svetovalno vlogo v odnosu do politike, ne da bi se udeleževala vsakdanji politiki.

Ambiciozni raziskovalni program, ki ga je za Združenje zasnoval Weber, je daleč presegal radij interesov takratne socialne politike. Ta se je ukvarjala s socialnim zavarovanjem, to je z zagotavljanjem fizične eksistence proletariata v (ekstremnih) primerih bolezni, invalidnosti, starosti in brezposelnosti. Weberu je šlo za veliko več, šlo mu je za razkrivanje možnosti in nevarnosti, ki izhajajo iz ekonomskega in tehničnega napredka.

Z zanesljivimi »rentgenskimi posnetki« družbene stvarnosti se sociologija lahko približa predmetnemu področju in ciljem socialne politike. Na njihovi osnovi se namreč lahko prične proces samorefleksije/samospoznavanja oziroma oblikovanja znanstvene socialne politike/socialne politike kot znanosti. Njen predmet so konkretni socialno-politični problemi, cilji, ukrepi. Vendar pa funkcionira kot znanost le tako dolgo, dokler si postavlja le dvojne vprašanj:

- prvo: kakšne so možnosti za realizacijo tega ali onega socialno-političnega cilja in kakšne bodo posledice te realizacije? To vprašanje je sestavina empiričnega dela znanstvene politike;

- drugo: kateri končni smisel/vrednota se skriva za tem ali onim socialno-političnim ciljem? To je logično vprašanje in sestavina teoretičnega dela socialne politike kot znanosti (Weber, 1988, str. 418).

»Grešiti« prične znanstvena politika tisti trenutek, ko poskuša na osnovi ugotovljenih dejstev in njihovih povezav dokazovati pravilnost oziroma nepravilnost kakšnega ideala oziroma socialno-političnega cilja. Nobenih znanstveno dokazljivih idealov ni, opozarja Weber člane Združenja za socialno politiko ter poziva, da če je danes vrednostna diferenciacija med njimi večja kot je bila včasih, njihova čast zahteva, da to javno povedo (Weber, 1988, str. 420).

Sociologija in socialna politika v Nemčiji v obdobju po Weberu

Tisto, za kar se je zavzemal Weber, je vzpostavitev povezave med sociologijo in znanstveno socialno politiko. Sociologije ne postavlja v funkcijo reševanja konkretnih socialno-političnih problemov, temveč v funkcijo zadovoljevanja socialno-političnega spoznavnega interesa. Drugače rečeno: v socioloških spoznanjih ne vidi instrumenta, s katerim bi bilo mogoče neposredno reševati socialne probleme. Pozitivni praktični učinek teh spoznanj je po njegovem bistveno pogojen s tem, ali so ta spoznanja uporabljena v praksi na znanstveno analogen način.

Kljub Webrovi »programski iniciativi« pa povezava/sodelovanje med znanstveno socialno politiko in sociologijo ni zaživel. Socialna politika kot praksa in kot znanstvena samorefleksija se je oblikovala brez, oziroma po pomajajočem vplivu sociologije (Klages, 1981, str.125). Dosti večji vpliv kot sociologija sta na to oblikovanje imeli ekonomska in pravna znanost in obe smeri tega vplivanja sta problematizirani z izrazoma »ekonomizacija« in »juristifikacija« socialne politike:

- a) Za ekonomske znanosti je socialna politika zanimiva iz večjih zornih kotov. Glede na to, da je (in to pretežno) redistribucija dohodka, je konjunktorno-ekonomsko zanimiva. Ker temelji na prisilnem finansiranju (obdavči-

tvi) je finančno-ekonomsko relevantna. Relevantna je tudi narodno-gospodarsko, saj lahko z nekaj odloki spravi v gibanje milijarde in tako spremeni podobo narodnega gospodarstva. Pod vplivom ekonomskih znanosti se je kot predmet znanstvene socialne politike vzpostavilo zgolj proučevanje ekonomskih predpostavk in ekonomskih učinkov socialno-političnih ukrepov.

b) Prav tako kot za ekonomske, je socialna politika zanimiva tudi za pravne znanosti. Socialno pravo/zakonodaja predstavlja formo »utelešenja« socialne politike. V tem oziru je naloga znanstvene socialne politike preučevanje in razvijanje formalnih postopkov za predpripravo, formuliranje, izvrševanje, preverjanje in preciziranje socialne zakonodaje.

Posledice ki so nastale za znanstveno socialno politiko zaradi pojema-čega vpliva sociologije in naraščajočega vpliva ekonomskih in pravnih znanosti so dvojne:

a) Na eni strani znanstvena socialna politika tako sploh ni problematizirala družbeno-zgodovinskega konteksta, v katerem se oblikuje in izvaja socialna politika, kot tudi ne njenih učinkov na življenske razmere ljudi. Ker je kot predmet svojega preučevanja sprejemala tisto, kar so ji ponujale pravne in ekonomske znanosti, seveda ni razvila lastnih meril, s pomočjo katerih bi opredelila svoje avtonomno predmetno področje oziroma s pomočjo katerih bi se lahko izoblikovala sistematično hierarhijo problemom znotraj tega področja.

b) Brez avtonomnega predmetnega področja pa tudi ni mogla problematizirati svoje vloge v odnosu do prakse. Pristala je na delitev dela med njo in praktično socialno politiko kot so je definirali politični akterji; politika definira socialno-politične cilje, naloga znanstvenika pa je omejena na iskanje sredstev, s katerimi bi bilo mogoče te cilje najracionalneje doseči.

Vpliv strokovnjakov-svetovalcev na oblikovanje socialne politike se je tako seveda okrepil, vendar pa je nujna posledica tega izguba kritične distance znanstvene socialne politike do družbenega statusa-quo (Krüger, 1976, str. 153).

Navedene posledice nakazujejo »teoretski deficit« znanstvene socialne politike na eni, oziroma njeno *brezrezervno* intervencionistično naravnost na drugi strani; njen cilj ni razložiti, pač pa razrešiti določen socialni problem. V takšni naravnosti znanstvene socialne politike vidijo nemški avtorji osnovni razlog za odmik med njo in sociologijo. Točneje, do sodelovanja med njima (ki bi bilo v korist obeh) ne prihaja zato, ker je sociologija usmerjena k teoretičnim, znanstvena politika pa k praktičnim nalogam (C. von Ferber, 1977, str. 28).

Ob povedanem seveda ni mogoče prezreti povezave, ki se je vzpostavila med empiričnim družboslovnim raziskovanjem in socialno politiko. Posamezne empirično orientirane posebne/specialne sociologije (sociologija družine, mladine, ostarelih, marginalnih skupin, lokalnih skupnosti) so sposobne za tisto, kar je zahteval Weber; to je za metodološko čisto in objektivno identificiranje kompleksnih sklopov dejstev, ter za analizo vzrokov in pogojev, v katerih se ta dejstva oblikujejo in spreminjajo. Podatki iz teh raziskav so postali nepogrešljiv pri odločanju oziroma pri oblikovanju delnih socialnih politik na področjih socialne skrbi in svetovanja za družine, mlade, ostarele itn. Vendar pa, čim bolj natančno in objektivno razkrivajo družbene razmere in dejstva, tem bolj očiten je njihov »uporabnostni deficit«. Očitno postaja, da brez vključitve oziroma interpretacije podatkov v širšem teoretskem okviru ni mogoče oblikovanje socialno-političnih programov; še manj

pa je na osnovi »goli« podatkov mogoče oceniti možnosti in meje socialno-političnih programov in ukrepov, kar je za Webra osnovna naloga znanstvene socialne politike. Četudi odprta na sociološko empirijo, vendar brez teorije, te naloge, ki ji jo nalaga Weber, ne more izpolniti.

To spoznanje je motiviralo številne sociologe, da so premagali »Webrovsko zadržanost« in se neposredno (mimo znanstvene socialne politike) analitično spoprijeli s konkretnimi oblikami socialno-politične prakse. Oblikovati se je pričela sociologija socialne politike. Ta je polno zaživela takrat, ko so se sociologi teoretiki, analizirajoč strukturne značilnosti in razvojne tendence razvitega kapitalizma, srečali s fenomenom, ki ga imenujemo država blaginje.

LITERATURA:

1. Alber, Jens; 1982, Vom Armenhaus zum Wohlfahrtsstaat, Analysen zur Entwicklung der Sozialversicherung in Westeuropa, Campus Verlag, GmbH, Frankfurt am Main
2. Christian von Ferber; 1977, Soziologie und Sozialpolitik, V; Soziologie und Sozialpolitik, Hrg.: C. von Ferber und F. X. Kaufmann, Westdeutscher Verlag
3. Folra, Peter, Jens, Alber, Jürgen, Kohl; 1977, Zur Entwicklung der Westeuropäischen Wohlfahrtsstaaten, Politische Vierteljahresschrift, 18, str. 707-772
4. Kaufmann, Franz, Xaver; 1982, Elemente einer soziologischen Theorie sozialpolitischer Intervention. V; Staatliche Sozialpolitik und Familie, Hrg.: F. X. Kaufmann, R. Oldenbourg Verlag, München, Wien
5. Klages, Helmut; 1981, Überlasteter Staat – verdrossene Bürger? Zu den Dissonanzen der Wohlfahrtsgesellschaft, Campus Verlag, Frankfurt, New York
6. Koslowski, Peter; 1982, Gesellschaft und Staat. Ein unvermeidlicher Dualismus, Klett – Cotta, Stuttgart
7. Krüger, Jürgen; 1976, Staatliche Sozialpolitik und Staatstheorie, Zeitschrift für Soziologie, letnik 5, št. 2, str. 152-166
8. Weber, Max; 1988, Gesammelte Aufsätze zur Soziologie und Sozialpolitik, Hrg.: Mariane Weber, J. C. B. Mohr (Paul Siebeck), Tübingen